

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. z siedzibą w O. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od M. R. kwoty 10.608,75 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 3.600 zł.

W uzasadnieniu podał, że roszczenie swoje wywodzi z umowy zawartej przez strony w dniu 6 listopada 2012 r. zatytułowanej jako „umowa najmu zawarta w związku ze sprzedażą pasz luzem nr (...)”, zgodnie z którą powód zobowiązał się do zamontowania silosu paszowego (...) o wartości 10.608,75 zł brutto na należącej do pozwanego fermie w miejscowości C.. W przedmiotowej umowie strony uzgodniły, że powód udostępni pozwanemu silosy na czas nieokreślony, z zastrzeżeniem, iż w czasie trwania umowy pozwany będzie kupował pasze dla drobiu tylko i wyłącznie od powoda, w ilości minimum 85 ton kwartalnie. Powód wskazał, że w umowie zastrzeżono, iż niedotrzymanie powyższego warunku będzie uprawniało powoda do odstąpienia od umowy oraz żądania od pozwanego natychmiastowej zapłaty całej wartości silosu, tj. 10.608,75 zł. Od dnia 6 czerwca 2015 r. pozwany zaprzestał dokonywania jakichkolwiek zakupów paszy od powoda, w związku z czym pismem z dnia 7 października 2016 r. powód odstąpił od umowy oraz wezwał bezskutecznie pozwanego do zapłaty kwoty 10.608,75 zł.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 21 lutego 2017 r. w sprawie (...) Referendarz Sądowy Sądu Rejonowego w (...) nakazał pozwanemu, aby zapłacił powodowi kwotę 10.608,75 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 grudnia 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.549,75 zł tytułem kosztów postępowania, w tym kwotę 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego albo wniósł w tym terminie sprzeciw.

(k. 31)

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany M. R. wniósł

o oddalenie powództwa oraz o nieobciążanie go kosztami postępowania. Pozwany przyznał, że zawarł z powodem umowę najmu silosu na czas nieokreślony oraz że zaprzestał kupowania od powoda paszy z powodu nieopłacalności produkcji. Pozwany wyjaśnił, że poinformował przedstawiciela powoda, iż zgodnie z § 8 umowy gotowy jest ponieść koszty związane z odbiorem silosu przez powoda, prosząc o wyznaczenie terminu odbioru silosu lub spłacić wartość silosu pomniejszoną o kupowaną paszę przez czas trwania umowy. Pozwany podał, że do chwili obecnej powód nie wyznaczył terminu odbioru silosu, ani nie wskazał wartości silosu, którą miałyby zapłacić pozwany.

W piśmie procesowym z dnia 9 czerwca 2017 r. pozwany podtrzymał stanowisko zajęte w sprzeciwie od nakazu zapłaty oraz wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W piśmie tym pozwany podniósł zarzut nieważności § 7 ust. 1 zawartej przez strony umowy z uwagi na brak wskazania terminu, w ciągu którego stronie będzie przysługiwało prawo odstąpienia od umowy. Tym samym, zdaniem pozwanego, zastrzeżenie odstąpienia od umowy jest nieważne i nie może wiązać stron umowy zgodnie z art. 395 § 1 kc w zw. z art. 58 kc.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 6 listopada 2012 r. strony zawarły umowę określoną jako „umowa najmu w związku ze sprzedażą pasz luzem nr (...)”. Na podstawie ww. umowy powód zobowiązał się do zamontowania silosu paszowego (...) o wartości 10.608,75 zł brutto na należącej do pozwanego fermie w miejscowości C. (§ 1 ust. 1 umowy).

W przedmiotowej umowie strony uzgodniły, że powód udostępni pozwanemu silosy na czas nieokreślony (§ 3 ust. 1 umowy), z zastrzeżeniem, iż w czasie trwania umowy pozwany będzie kupował pasze dla drobiu tylko i wyłącznie od powoda, w ilości minimum 85 ton kwartalnie (§ 3 ust. 4 umowy). W myśl § 3 ust. 5 umowy jednorazowe naruszenie warunku z ust. 4 uprawnia spółkę do odstąpienia od niniejszej umowy. Ponadto zgodnie z § 7 ust. 1

umowy w przypadku zaprzestania zakupu paszy spółki lub naruszenia któregośkolwiek warunku niniejszej umowy przez najemcę, spółką może odstąpić od umowy w trybie natychmiastowym i żądać od najemcy:

- opróżnienia silosu i wydania go w terminie określonym przez spółkę lub
- natychmiastowej zapłaty całej wartości silosu wymienionej w § 1 ust. 1 umowy.

(dowód: umowa z dnia 6 listopada 2012 r. wraz z załącznikiem k. 19-21, protokół odbioru k. 22)

Od dnia 6 czerwca 2015 r. pozwany zaprzestał dokonywania zakupu paszy od powoda. Do tego czasu współpraca stron układała się prawidłowo i pozostawała w zgodzie z zawartą przez nie umową.

(okoliczność bezsporna, nadto potwierdzenia dokonania zakupu k. 8)

Pismem z dnia 7 października 2016 r. powód, powołując się na § 7 zawartej przez strony umowy, poinformował pozwanego o odstąpieniu od umowy oraz wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 10.608,75 zł w terminie do dnia 14 października 2016 r.

(dowód: pismo z dnia 7 października 2016 r. wraz z dowodem doręczenia k. 18)

Sąd zważył, co następuje:

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz na podstawie poczynionych ustaleń roszczenie powoda nie zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując powyższego rozstrzygnięcia Sąd oparł się na dokumentach przedłożonych przez strony, albowiem ich prawdziwość nie była kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu.

W przedmiotowej sprawie istotą sporu była kwestia możliwości i prawidłowości dokonanego przez powoda odstąpienia od umowy z dnia 6 listopada 2012 r. zawartej pomiędzy stronami, określonej jako „umowa najmu zawarta w związku ze sprzedażą pasz luzem nr (...)”. Pozostałe okoliczności ustalone w sprawie były bowiem bezsporne. Niewątpliwie pozwany zaprzestał od dnia 6 06 2015r. odbioru pasz od powoda, co pozostawało w sprzeczności z treścią trwałego stosunku umownego o charakterze ciągłym, wiążącego strony od dnia 6 11 2012r. i stanowiło nie wywiązywanie się przez pozwanego z przyjętego na siebie zobowiązania umownego. Takie naruszenie umowy przez pozwanego zaktualizowało jego roszczenia wynikające z par.7 przedmiotowej umowy stron.

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu nieważności postanowienia § 7 ww. umowy regulującego umowne prawo odstąpienia, Sąd dokonał analizy tegoż postanowienia, pod kątem jego zgodności z art. 395 § 1 kc w zw. z art. 58 § 1 i 3 kc.

Ustawodawca przewidział w kodeksie cywilnym, w art. 395 kc, umowne prawo odstąpienia od umowy. Zgodnie z treścią art. 395 § 1 kc można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Przepis art. 395 kc dopuszcza możliwość zastrzeżenia w umowie możliwości jednostronnego jej rozwiązania, określając jednocześnie wymogi, jakie niezbędne są dla uznania takiego zastrzeżenia za skuteczne. Są nimi określenie terminu, w czasie biegu, którego będzie możliwe skorzystanie z prawa odstąpienia oraz wskazanie czy prawo odstąpienia przysługiwać będzie tylko jednej (której), czy obu stronom umowy.

Jak wskazano powyżej przesłanką skuteczności zastrzeżenia prawa odstąpienia od umowy jest ograniczenie go terminem końcowym. Może on być oznaczony w dowolny sposób, także przez wskazanie zdarzenia, które z pewnością nastąpi w przyszłości, lecz nie wiadomo kiedy. Podkreślić należy przy tym, że jest to warunek szczególnie istotnych przy takich jak ta umowa stron, bowiem kreowała ona pomiędzy nimi stosunek o charakterze ciągłym i była umową bezterminową. Zastrzeżenie terminu końcowego do skorzystania z umownego prawa odstąpienia ma tu bowiem szczególnie sens, bowiem wykonanie go w każdym czasie, bez ograniczenia terminem, mogłoby spowodować dla jednej

ze stron niepowetowaną szkodę w sytuacji wykonywania przez nią uprzednio przez długi czas, nawet jak w tym przypadku przez kilka lat, zobowiązań wynikających z umowy.

Jak więc powszechnie przyjęto w orzecznictwie i doktrynie, zastrzeżenie prawa odstąpienia nieograniczonego terminem jest nieważne (art. 58 § 1 i 3 KC) i nie wywołuje żadnego skutku prawnego (zob. Z. Radwański, w: SPC, t. 3, cz. 1, s. 465). W szczególności nie jest możliwe uznanie go za skuteczne postanowienie przyznające inne uprawnienie do jednostronnego rozwiązania zobowiązania

Wymóg określenia terminu, w ciągu którego stronie lub stronom będzie przysługiwało prawo odstąpienia od umowy służy ograniczeniu czasu trwania stanu niepewności co do istnienia uprawnień i obowiązków umownych. Dlatego, mimo że termin ten strony mogą kształtować dowolnie, nawet zastrzeżenie terminu nadmiernie odległego (niemającego uzasadnienia w treści i celu zobowiązania oraz okolicznościach jego powołania) może być uznane za służące obejściu ustawowego wymogu (art. 58 § 1 KC) [G. E. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. 7, 2016, L.].

W doktrynie wskazuje się również, że przepis art. 395 § 1 zd. 1 kc – w części określającej istotne elementy umownego prawa odstąpienia – ma charakter iuris cogentis. Wymóg określenia przez strony terminu realizacji umownego prawa odstąpienia od umowy służy zapewnieniu bezpieczeństwa obrotu cywilnego. Zważyć bowiem należy, że zastrzeżenie to wprowadza element niepewności i podważa trwałość umowy, do której zostało włączone, stanowiąc element ograniczający zasadę pacta sunt servanda (por. wyr. SN z 11.8.2005 r., V CK 86/05, L.) [O. K. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, wyd. 16, 2017, L.].

Powyższe stanowisko znalazło również odzwierciedlenie w licznych wyrokach sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie V CSK 311/13 Sąd Najwyższy wskazał, że zastrzeżenie prawa odstąpienia od umowy bez oznaczenia wymienionego terminu powoduje nieważność zastrzeżenia albo nieważność umowy (art. 58 § 1 i 3 k.c.).

Warto w tym miejscu zwrócić również uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie V CKN 310/01, w którym Sąd Najwyższy zajął stanowisko, zgodnie z którym niedopuszczalne jest takie ukształtowanie treści stosunku zobowiązaniowego, które prowadzi do naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów ustawy. Istnienie konkretnego przepisu prawa, który poszczególne zagadnienia – odnoszące się do pewnej umowy (bądź pewnego typu umów) normuje w sposób imperatywny, wyklucza możliwość regulowania przez strony w sposób odmienny wynikających z umowy wzajemnych praw i obowiązków.

Podobne stanowisko wyraził Sąd Apelacyjny w Szczecinie. W wyroku z dnia 28 września 2016 r. w sprawie I ACa 204/16 Sąd ten wskazał, że co do zasady zgodnie z art. 395 § 1 k.c. w umowie można zastrzec, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w ciągu oznaczonego terminu prawo odstąpienia od umowy. Prawo to wykonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Dla skutecznego zastrzeżenia prawa odstąpienia kontrahenci muszą zawrzeć ważną umowę

i ograniczyć przyznaną kompetencję terminem końcowym. Przepis art. 395 § 1 k.c. dopuszcza bowiem przyznanie jednej lub obu stronom umownego prawa odstąpienia wyłącznie w ciągu oznaczonego umową terminu. Może on być dość odległy i upływać w czasie, gdy świadczenie powinno być wykonywane. Jednak zważywszy na funkcje, jakie ów końcowy termin pełni (ograniczenie stanu niepewności), strony nie mogą wyznaczyć go zupełnie dowolnie; jako element umowy podlega ocenie w świetle art. 58 § 1 k.c. i art. 353 1 k.c. Brak oznaczenia terminu powoduje, że zastrzeżenie prawa odstąpienia jest nieważne (art. 58 k.c.).

W odniesieniu do umowy zawartej przez strony w dniu 6 11 2012r. Sąd podzielił powołane powyżej stanowisko, uznając za nieważne postanowienie umowy stron z par.7, uprawniające bezterminowo powoda do odstąpienia od umowy.

Zgodnie z art. 58 § 1 kc czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności

prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy. W myśl zaś § 3 ww. przepisu jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że umowne prawo odstąpienia zawarte w § 7 umowy łączącej strony należało uznać za niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Tym samym Sąd rozpoznający przedmiotową sprawę uznał powyższy zapis za bezwzględnie nieważny, a tym samym nie wywierający żadnych skutków prawnych. Przyjął zatem należy, że powód nie dokonał skutecznego odstąpienia od umowy zawartej z pozwanym, a jego oświadczenie z dnia 7 10 2016r. należy traktować jako nieskuteczne, albowiem zostało oparte na nieważnym i nie wywołującym skutków prawnych postanowieniu umowy stron.

Wobec powyższego, na podstawie powołanych przepisów, żądanie pozwu podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu Sąd orzekł, w oparciu o art. 98 kpc, zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Pozwany poniósł koszty ustanowienia pełnomocnika (3.600 zł) oraz koszt opłaty od pełnomocnictwa (17 zł), co daje łącznie kwotę 3.617 zł (pkt II wyroku).